

www.jaumebartumeu.ad

Conferencia Empresa familiar

LA COMPETITIVITAT DE L'EMPRESA ANDORRANA DES DE L'OPCIÓ SOCIALDEMÒCRATA

Adreçar-se a responsables d'empreses familiars d'Andorra fa més fàcil, penso jo, començar amb una afirmació: governar és, forçosament triar, escollir, entre diferents opcions perquè tot no és possible. Tota tria implica una renúncia.

Aquesta afirmació pot semblar una banalitat però és gairebé una obvietat afirmar que en els darrers deu anys a l'Edifici administratiu, que es troba en aquest mateix carrer Prat de la Creu, no gaire lluny d'aquest hotel, no s'ha aplicat pas aquest criteri.

Un criteri que, de ben segur, vostès sí que apliquen diàriament en la gestió de les seves empreses.

Els agraeixo, doncs, la seva invitació.

Als socialdemòcrates ens complau poder-vos exposar com veiem el futur de l'economia andorrana en un moment ben diferent del mes d'octubre de l'any 2000, quan acabàvem de constituir el PS i no estàvem en situació encara de poder plantejar una alternativa seriosa de govern.

Quatre anys després estem davant unes altres condicions polítiques. Els socialdemòcrates estem preparats per governar. Com ho hem exposat en les darreres setmanes a la Cambra de Comerç i a l'Agrupació de la Banca andorrana, el PS no ha de fer por a l'empresariat del país.

25 de novembre del 2004

Ben al contrari, els socialdemòcrates plantejarem explícitament una política diferent que vindrà a donar suport públic a la competitivitat de l'empresa andorrana.

Lliure competència i llibertat d'empresa, respecte al dret de propietat, recerca legítima de beneficis són a Andorra drets constitucionals que assumim ben naturalment en haver estat entre els promotors del procés constituent, l'any 1992.

Volem, això sí, fer compatibles aquests principis amb uns altres:

- Negociació col·lectiva
- Igualtat d'oportunitats
- Accés a l'habitatge

que també són principis constitucionals i que els darrers deu anys han estat menystinguts i oblidats.

Tenim una idea de l'acció pública que ens porta a plantejar i a proposar al país, també doncs, a vostès, i, si em permeten, especialment a vostès, la necessitat de dur a terme una sèrie de reformes –som reformistes, no revolucionaris– que vagin en el sentit de l'interès general i el progrés social.

Tots els balanços comporten dues columnes. Establir una delimitació clara entre el que ha anat bé i el que no n'ha anat tant, entre el que s'ha fet i el que queda per construir, és, indispensable. Per tant, permetin-me que en la meua intervenció tracti de presentar-los unes perspectives creïbles per als propers quatre anys.

El 29 d'octubre passat, durant el debat d'orientació política que vam tenir a Casa de la Vall, vaig fer, en nom del grup parlamentari socialdemòcrata, una exposició de la nostra anàlisi de la situació econòmica actual. Em permetran que els la resumeixi breument.

Al nostre entendre, l'economia andorrana ha mostrat, en els darrers deu anys, un registre satisfactori de creació de renda. Aquest creixement, però, s'ha assentat en una confluència de factors de dubtosa replicabilitat en el temps, ni per la conjuntura ni pels factors estructurals als quals s'associa.

Si és així, el futur model econòmic andorrà no es pot considerar suficientment sòlid i robust, i més en el context de l'Europa ampliada a vint-i-cinc membres.

L'anàlisi, en termes de benestar social, que es deriva d'aquest creixement, demostra un panorama amb força incerteses.

I és que, de fet, el creixement de la renda andorrana es produeix a un cost considerable pel que fa al benestar comunitari.

Efectivament, si ens hem de pronunciar pel nombre de grues que apareixien com a bolets –més que els bolets- arreu des les nostres valls i pel nombre de camions –no només de matrícula andorrana- que circulen per les nostres carreteres i les de l'Alt Urgell l'economia andorrana "va bé".

Però aquest "anar bé" es dona malgrat un cúmul de circumstàncies com són un sector públic "coix", amb pressió fiscal (projectes de l'ISI) que fa mal a la petita i mitjana empresa i amb infraestructures de segona o tercera categoria.

No ens enganyem, l'economia no "va bé". L'economia només "va fent" gràcies a un sobre esforç permanent de la majoria de la societat andorrana (treballadors per compte propi que hi posen moltes hores i feina, empresaris que no tenen la vida fàcil, treballadors assalariats que sacrifiquen un millor espai social al manteniment de la feina, famílies en les quals tots treballen, corren tot el dia i paguen factures per serveis substitutius, etcètera).

Tot plegat fa que Andorra sigui una societat amb pitjor benestar "residual" que el que semblen reflectir les estadístiques oficials.

En definitiva, el que la societat andorrana ha estat sacrificant en els darrers deu anys per a la creació de riquesa implica un cost prou elevat en termes d'"estrès social" com perquè puguem considerar satisfactori el balanç.

Així, les xifres de renda no ens ho diuen tot sobre la realitat del benestar dels andorrans.

Podem assenyalar diversos exemples. N'esmentarem cinc:

1. L'elevat cost d'un creixement important que s'ha realitzat sobre la base de la generació de renda primària més que no pas beneficiant el conjunt de la ciutadania amb la seva distribució. No hi ha hagut subvencions a les famílies ni augment de les pensions mentre que, paral·lelament, es malmetia fortament i duradorament l'entorn natural.
2. Les taxes d'ocupació i activitat molt elevades –per exemple, amb l'aportació del treball dels diversos membres de la unitat familiar– i, així, amb efectes indirectes en el suport familiar de petits i grans i en el funcionament de les llars. Vegin sinó què ens diu l'estadística:

<i>Any</i>	<i>Població total</i>	<i>Llocs de treball</i>	<i>% s/total</i>
1995	63.859	30.513	47'78
2003	72.320	46.537	64'34

Les xifres ens demostren que l'augment dels llocs de treball és superior a l'augment de la població, la qual cosa confirma que és cada cop més tota la família que es posa a treballar per poder fer front al cost de la vida. Apreciació que podem complementar constatant que una mateixa persona sovint ha d'assumir més d'un lloc de treball.

3. L'afavoriment de processos migratoris sense concert, de manera que porten retardada l'aparició de problemes de cohesió social i de pèrdua d'identitat segons com es tractin i per les càrregues socials que estan generant i generaran en un futur immediat.
4. L'obligació de suportar un cost relatiu de la vida molt elevat, que el pateix en major mesura la gent gran (pensionistes) i els joves (en un mercat laboral precari). Una situació, en tot cas, amb un cistell de necessitats de despesa superior a la de les comarques i regions del nostre entorn. Les cues de vehicles andorrans que baixen al mercat de

la Seu, els dimarts i els dissabtes, confirmen també el desequilibri de preus al consum.

5. Un sector públic raquític que indueix a la substitució del suport social d'activitats públiques per privades, familiars o individuals, davant la insuficiència notòria del finançament públic de les polítiques socials que no es correspon amb el desenvolupament –el creixement– econòmic abastat per a Andorra.

Davant d'aquest balanç de deu anys de govern liberal, el socialdemòcrates entenem que ha de ser el benestar social i no la macroeconomia desvertebradora, el fil conductor de l'actuació de les institucions públiques per als propers quatre anys.

La nostra proposta es presenta amb la preocupació essencial de no contraposar el vessant econòmic amb el social ni, tampoc, amb la preservació de l'entorn natural. I, si em permeten la imatge, no estem pas propugnant la quadratura del cercle.

Pretenem treballar per bastir unes noves síntesis: síntesi entre allò individual i allò col·lectiu, entre l'Estat i el mercat, entre l'oferta i la demanda, entre el desenvolupament econòmic i els equilibris ecològics. Entre aquests diversos elements hem de trobar el punt d'equilibri per avançar millor i aconseguir vertebrar unes combinacions dinàmiques que permetin un creixement sostenible.

Les coses es compliquen i hauríem de ser capaços d'aprofitar l'ocasió, no pas per continuar amb una política de pedaços sinó per afrontar de forma valenta i decidida una nova manera de fer, que ens permeti avançar cap a una millor perspectiva de consolidació econòmica que, n'estic convençut, només es podrà aconseguir millorant alhora el benestar social.

En política el temps perdut no fa més que agreujar els desequilibris. És ja molt urgent que des del Govern d'Andorra s'encari la realitat i s'acabi la política de defugir l'hora de prendre decisions tot deixant per a més endavant el que seria menys costós de resoldre immediatament.

Els governs liberals no han estat valents. Han volgut deixar creure que el país no pot suportar o aguantar algunes decisions, quan retardant-les, endarrerint-les, les feien més doloroses per a demà o demà passat.

Els socialdemòcrates proposem un nou model. Un model d'equilibri entre el mercat i la societat, entre la lliure competència dels agents econòmics i la cooperació social.

Considerem no solament imprescindible sinó també urgent definir un model econòmic que sigui, alhora, sostenible i arrelat a la manera de ser autòctona, però també acceptable pels nostres veïns. És per això que estem convençuts que, sense minva de la nostra sobirania, l'establiment de les bases d'aquest nou model de convivència ha de ser fet en estret diàleg amb Europa, amb transparència i sense dobles llenguatges.

Aquest és el repte al qual hem de donar resposta: volem seguir encimbellats en les nostres preteses «especificitats» dels darrers trenta anys adoptant la línia d'un fals acostament a Europa o bé volem, pel contrari, assumir la nostra diferència però en el marc d'una bona associació amb la Unió Europea que ens permetrà no solament ser més escoltats i respectats sinó també, de ben segur, poder influir en la definició d'unes polítiques comunes que afecten ja i cada dia afectaran més l'economia andorrana.

En la nova constitució econòmica que proposem la reforma tributària hi té un paper important per la senzilla raó que és una de les eines essencials que defineixen el model d'Estat i possibiliten que aquest determini, de manera efectiva, l'assignació de recursos d'acord amb prioritats preestablertes d'interès general.

No anirem enlloc si seguim lamentant-nos que se'ns consideri paradís fiscal i no fem res per deixar de ser-ho. Els socialdemòcrates volem seriosament, desempallegar Andorra d'aquesta etiqueta i, per això, estem disposats a obrar en conseqüència.

Proposem una reforma tributària que no sigui traumàtica ni per als nostres conciutadans ni per a les empreses del país. Però proposem també que el

desenvolupament tributari permeti generar més i millors serveis socials per als ciutadans i alhora, donar garanties a Europa que ens estem movent en la bona direcció.

Som, doncs, al cap del carrer. Estem convençuts que Andorra necessita no ja en els propers anys, sinó en els pròxims mesos, l'articulació d'un projecte de desenvolupament, de creixement sostenible i d'estabilitat política capaç de donar un futur esperançador al país.

Andorra necessita un nou model de creixement econòmic fonamentat en regles clares i en la transparència i especialització del sistema econòmic.

Tots aquells que no pateixin una greu miopia política o no tinguin la mirada girada i ancorada en el passat poden veure que una fase històrica d'Andorra s'ha acabat, que el model econòmic i social dels últims trenta anys ha arribat a la fi del seu cicle. Allò que els andorrans havíem considerat sempre com les nostres peculiaritats –les «especificitats», en diuen els liberals– els nostres avantatges competitius, fonaments de la nostra economia i de la nostra societat, no tenen ja gaire futur.

Em refereixo, explícitament, al nostre sistema fiscal, a la legislació de les societats mercantils, a l'absència de normes clares en molts sectors, a la desregulació del mercat del treball, al comerç i al turisme poc evolucionats.

Andorra ha d'adquirir plena consciència de la pròpia força institucional que li ha donat la Constitució del 1993, escollir direccions de desenvolupament innovadores, obrir-se a relacions transparents amb els altres Estats del nostre entorn europeu mitjançant l'establiment d'acords de doble imposició i sortir així de la «llista negra» dels paradisos fiscals.

Andorra s'ha de dotar de normes i regles clares, que donin confiança a empresaris i treballadors assalariats, i d'una legislació que incentivi una inversió internacional positiva i no especulativa. Pensem que esdevé evident que els nivells de riquesa i de desenvolupament assolits pel país només poden ser defensats i consolidats mitjançant una política econòmica, social i institucional profundament innovadora i alhora valenta.

Adormir-se en les rendes del passat no és mai aconsellable. Vostès ho saben prou bé.

El nostre país és davant una cruïlla. Calen opcions estratègiques de gran abast. Cal sortir de la zona grisa de les ocasions perdudes, de les opcions incompletes, de la timidesa, del sentit de culpabilitat, de les propostes de rebaixa, de la improvisació.

No n'hi ha prou amb dir el que no volem ser (un paradís fiscal) i el que no podem ser (en tant que microestat amb un territori modestíssim). Cal dir què volem ser i què hem de fer per ser-ho.

Sobre aquesta base, assolint aquesta consciència i aquesta claredat de continguts polítics i programàtics, serà possible sortir de la zona grisa per anar cap a una sòlida perspectiva de creixement sostenible.

Això ho podem fer mitjançant un projecte de requalificació de la nostra economia, de creixement del sistema comercial i financer, de desenvolupament de les professions liberals i els oficis.

Un projecte que, sorgit del convenciment del què no es vol ser i del què no es pot ser, agafi una opció i una direcció clara vers la transparència i l'especialització del sistema econòmic.

Tot amb la voluntat de millorar el benestar social i assegurar el futur d'Andorra.

PROJECTES I PROPOSTES REALISTES

La primera exigència que convé assentar és la d'un finançament sostenible dels projectes que es proposin. Les despeses són sempre despeses i el dèficit són dèficits. Les sumes i restes no solament són bones per als pressupostos familiars; són una realitat que l'Estat ha de tenir ben present.

Els eixos principals de les reformes que volem posar en marxa són, així, els tres següents:

A) REFORMES – MODERNITZACIÓ

S'adrecen essencialment al règim de pensions de jubilació, al funcionament de l'Estat, és a dir de l'Administració i de les empreses públiques, a la formació professional i a l'organització dels tributs. En cadascun d'aquests quatre àmbits essencials cal fer prova d'audàcia i de voluntat.

1. **Pensions:** Pel que fa a les pensions de jubilació som davant d'un patrimoni íntim fonamental per a la vida concreta de les persones, per la percepció que cadascú es fa del seu futur i la sensació de seguretat. No podem seguir amb pensions tan terriblement baixes i, durant els propers quinze anys, no es pot tampoc mantenir el criteri del període anterior de les cotitzacions com a mesura central de l'atribució.

Plantegem, per tant, un augment de les pensions baixes de jubilació fins arribar a assolir entre el 80% i el 100% del salari mínim. D'igual manera es fixarà la pensió de solidaritat per a discapacitats en un 100% del salari mínim.

2. **Administració pública:** Pel que fa a la reforma del funcionament de l'Administració caldrà aprofitar l'ocasió de les primeres generacions de jubilacions que es donin per redistribuir el personal d'acord amb el que n'esperen la societat i els usuaris.

La simplificació dels procediments, la rapidesa, la proximitat, l'eficàcia, han de ser arreu a l'ordre del dia. També, i molt especialment, a FEDA i l'STA que han de continuar sent propietat de l'Estat però que han d'adaptar-se clarament a un economia moderna.

3. **Formació professional:** Caldrà posar en marxa el dret a la formació al llarg de tota la vida. Les noves tecnologies exigeixen una adaptació permanent i les empreses andorranes necessiten també nous i bons professionals. És fonamental una bona i ferma formació professional.

4. **Un sistema fiscal modern:** El sistema fiscal és l'instrument més important que té al seu abast el sector públic per aconseguir els recursos necessaris per finançar les despeses derivades de les diferents polítiques públiques. Per tant, el primer objectiu de tot sistema fiscal és el de la suficiència en la recaptació, és a dir, que permeti obtenir un import suficient per finançar les necessitats públiques de despesa.

Conjuntament amb la suficiència, al sistema fiscal se li demana que sigui just, és a dir que la càrrega impositiva es distribueixi de manera equitativa; que sigui eficient; és a dir, que els impostos distorsionin tan poc com sigui possible les decisions dels agents econòmics i, finalment, que sigui senzill, fàcil d'aplicar per part dels contribuents i de controlar per part de l'Administració pública. En resum la nostra proposta de reforma tributària s'inspira en aquests quatre principis o objectius fonamentals: suficiència, equitat, eficiència i senzillesa.

4.1. *El sistema fiscal actual a Andorra*

Em permetran que, abans de fer una referència concreta a la nostra proposta de reforma tributària, fem primer un repàs a la situació actual.

Com vostès ja saben, el sistema fiscal andorrà en l'actualitat es basa en la imposició indirecta sense que existeixi imposició directa en l'àmbit nacional.

Com a conseqüència d'aquest fet, es pot afirmar que el sistema tributari andorrà és injust i té conseqüències regressives sobre la distribució de la renda: en proporció a la seva renda, paga més qui menys renda té. De fet,

fins i tot, contradiu la pròpia Constitució (article 37) quan diu que el sistema fiscal ha de ser just i s'ha de fomentar en els principis de generalitat i de distribució equitativa de les càrregues fiscals.

En qualsevol cas, fins ara això no ha estat així, però com que la imposició indirecta sobre el consum tampoc estava totalment desenvolupada i el seu nivell era reduït i ja que la major part de la recaptació provenia dels impostos pagats pels estrangers quan consumeixen a Andorra, potser l'opinió pública no era conscient d'aquesta injustícia derivada dels impostos indirectes.

L'aprovació recent de les lleis adreçades a estendre la imposició sobre el consum de la totalitat de béns i serveis adquirits a Andorra, permet afirmar que a partir de 2006, segons està previst de moment, el sistema fiscal andorrà tindria desenvolupada la imposició indirecta sobre el consum. A aquesta situació s'hi va arribant, però, no tant per un convenciment sobre la necessitat de modernitzar el sistema fiscal andorrà, sinó per sortir al pas i trobar alguna manera, que tampoc no es noti gaire, d'obtenir els recursos necessaris per al finançament de les polítiques públiques.

Un exemple clar el trobem amb la imposició dels serveis prestats pel sector bancari i financer. Primer es regula l'impost establint un sistema de càlcul de la base de liquidació sense cap tipus de lògica ni sentit, però amb l'únic objectiu que les entitats bancàries paguin el mateix que pagaven amb els coeficients de caixa. Posteriorment, el govern es veu obligat a modificar la normativa anterior, regulant ara una nova forma de calcular l'import a pagar, consistent en estimar objectivament la quota de liquidació mitjançant un procediment summament complex i enrevessat. Això sense plantejar-se en cap moment si té sentit gravar els serveis que presten aquestes entitats, perquè un fet comú en tots els sistemes fiscals moderns, on existeix un impost general sobre el consum, és que per raons tècniques els serveis bancaris estan exempts de tributació. El valor dels serveis financers és molt difícil de determinar ja que habitualment no existeix un preu explícit pel servei (dipòsits bancaris, xecs, préstecs, etc.). En definitiva, Andorra té l'honor de no gravar la renda ni els beneficis, ni encara molts dels consums realitzats, però en canvi sí grava els serveis financers. Això, certament, no succeeix a cap altre país desenvolupat.

L'anàlisi del sistema fiscal andorrà dels últims anys permet afirmar categòricament que es tracta d'un sistema obsolet incapaç de generar la recaptació necessària per finançar les necessitats de despesa del govern. Unes poques dades sobre els ingressos públics serviran per constatar aquest fet:

- Els impostos indirectes són la font principal d'ingressos. El seu pes sobre el total d'ingressos no financers és creixent, i arriba al 2003 fins al 80% (amb dades de liquidació dels pressupostos).
- Les modificacions fiscals introduïdes els darrers anys amb, fins i tot, l'aplicació de nous impostos indirectes (transmissions patrimonials i sobre els serveis financers i d'assegurances) han significat un augment en el nivell de recaptació, però en cap cas suficient per satisfer les necessitats de finançament. Només cal veure que per als impostos indirectes la taxa d'execució del pressupost (és a dir, la recaptació real liquidada respecte de la pressupostada), durant els anys 2001-2003, ha estat sempre un 10% inferior a la xifra prevista.
- Malgrat els diversos canvis introduïts, els ingressos no financers segueixen depenent en una part molt elevada (el 45%, el 2003) de l'Impost sobre Mercaderies Indirecte (IMI).

Si examinem la despesa pública ens trobem amb els següents fets destacables:

- Les despeses corrents han augmentat els darrers anys considerablement i dins d'elles, les despeses de personal, que són la partida més important, han crescut a una taxa anual superior al 10%. És important destacar-ho perquè així es posa clarament de manifest la necessitat de dotar el sector públic de fonts de finançament creixents.
- Les despeses de capital també van créixer, els anys 2001 i 2002, al voltant d'un 10% anual respecte de l'any anterior, tot i que el 2003 van caure un 8%. En aquest capítol les inversions reals han estat sotmeses a un ritme de variació molt important. Així, al 2001 augmentà en un 54%

respecte de l'any anterior i al 2002, un 14%. En canvi, al 2003, el nivell d'inversions reals ha caigut més d'un 12%.

- La taxa d'execució del pressupost és extremadament reduïda per a les inversions reals, i se situa al voltant del 40%, els anys 2001 i 2002, mentre que el 2003 arriba al 67%.

En conclusió, les necessitats financeres són creixents. Les despeses corrents, en particular les de personal, augmenten considerablement i per la seva naturalesa, aquestes despeses tindran tendència a mantenir-se en el futur. D'acord amb les necessitats pressupostades, les inversions reals també haurien de créixer fortament, però a l'hora de la seva execució el ritme d'inversions reals baixa notablement. Sembla que d'aquesta manera el dèficit públic no es dispara, però posa clarament al descobert que no es duen a terme totes aquelles inversions que segons els propis pressupostos caldria fer. En definitiva, si certament es vol gaudir d'un nivell adequat d'infraestructures i serveis públics, les despeses públiques han d'augmentar com també ho hauran de fer els ingressos necessaris per al seu finançament, circumstància que només es pot donar amb una reforma profunda del sistema fiscal actual.

4.2 Línies de reforma del sistema fiscal

Davant la situació anterior, els grans objectius per a la reforma del sistema fiscal que plantejem són:

- Andorra ha d'iniciar un procés progressiu però profund de reforma del seu sistema fiscal. Sembla que qualsevol altra solució no fa més que retardar una decisió que finalment s'haurà de prendre. Més val fer-ho amb temps i de manera planificada i gradual, que no deixar-ho per a quan ja sigui tard.
- Aquest procés de reforma s'ha de sustentar en dos eixos: la imposició sobre la renda i els beneficis, i la imposició general i l'especial sobre el consum. D'aquesta manera s'aconsegueix un sistema fiscal estable, no sotmès a fortes variacions degudes a factors exògens, com l'experiència

andorrana recent ho demostra. No té sentit ni interessa l'economia andorrana avançar només en el camp de la imposició sobre el consum com si la imposició directa no existís.

- Les reformes han de permetre que l'estructura del sistema fiscal andorrà s'apropi a la dels països de la Unió Europea. Això no significa que els impostos hagin de ser exactament els mateixos ni que els tipus impositius hagin de ser iguals (cap de les dues circumstàncies es dóna entre els països de la UE), però sí que les figures impositives bàsiques siguin semblants.
- La imposició sobre la renda s'ha d'introduir en una primera fase mitjançant impostos de productes; és a dir, impostos que separatament graven els diversos tipus de rendes: capital, activitats econòmiques i treball professional. Només després de la consolidació durant un temps d'aquest tipus d'impostos es pot aprovar un impost general sobre la renda de les persones físiques.
- Els tipus impositius han de ser proporcionats mentre la imposició de la renda sigui per productes. Una vegada introduït un impost general sobre la renda, els tipus de gravamen poden ser progressius. En qualsevol cas, han de ser petits, sensiblement inferiors als que s'apliquen habitualment en els Estats europeus.
- La majoria de les rendes del capital i les rendes del treball professional han de quedar sotmeses a retenció en la font, mètode senzill i segur d'aconseguir la seva tributació. A més, és una manera senzilla de gravar les rendes del capital tot respectant el secret bancari.
- Els beneficis de les activitats econòmiques es poden estimar de manera directa o objectiva; és a dir, d'acord amb una comptabilitat o mitjançant uns mòduls indicatius dels beneficis obtinguts. L'estimació objectiva s'hauria de limitar –es pot fer gradualment– als petits empresaris i professionals de tal manera que les empreses més grans haurien de calcular els seus beneficis reals.
- La imposició sobre el consum ha de ser general i bastant homogènia de forma que no introdueixi distorsions. Cal que existeixin pocs tipus impositius per tal de no introduir distorsions i complexitat. Com que el

tipus no hauria de ser gaire elevat, potser n'hi hauria prou amb un tipus general únic i l'exempció dels consums més bàsics.

- El consum d'aquells productes que generen externalitats negatives (hidrocarburs, tabac, alcohol, etcètera) s'ha de penalitzar mitjançant impostos especials. Dins d'aquesta modalitat d'impostos especials, l'objectiu mediambiental s'ha de considerar sempre que sigui possible.

La reforma del sistema fiscal andorrà ha de basar-se, doncs, en els dos eixos fonamentals ja esmentats: impostos directes sobre les rendes i beneficis i impostos generals i especials sobre el consum. Això no es pot aconseguir en una legislatura: requereix un termini de temps prou llarg (diguem uns deu anys) com perquè els canvis es vagin introduint i assimilant gradualment.

No obstant, ha de quedar molt clar que l'objectiu del procés de reforma és la modernització del sistema fiscal andorrà, i que per assolir això s'ha d'avançar en el camp de la imposició directa i indirecta. A més, aquesta avenç de la imposició directa i indirecta s'ha de produir de manera simultània. No es pot avançar només per una via, deixant l'altra com està.

Aquest fet, certament, pot ser difícil de transmetre a la població andorrana, però creiem que hem de ser clars en aquest missatge: si volem uns millors serveis públics (carreteres, educació, sanitat, ajuts socials, etcètera) necessitem tenir més ingressos. Nosaltres volem millors serveis públics i per aquesta raó volem un millor sistema fiscal: impostos raonables, més justos, amb uns tipus impositius reduïts.

B) REFORMES – INTEGRACIÓ

La segona sèrie d'iniciatives de reforma fa referència al que denominem les reformes-integració. Integració per a una millor seguretat.

1. Reforçament clar de la seguretat ciutadana:
 - Rebuig de la impunitat, ferma amb la delinqüència, però també ferma amb les mateixes causes de la delinqüència.
2. Política esportiva coordinada entre el Govern i els Comuns també al servei de la integració social.
3. La integració s'ha de dur a terme, també, mitjançant una política d'accés a l'habitatge. Només un terç dels andorrans han pogut accedir a la propietat de la seva vivenda i encara a costa d'endeutar-se fortament segons les dades estadístiques més recents.

C) REFORMES-REGULACIÓ: REFORÇAR L'EFICÀCIA DEL MERCAT

El paper de l'Estat, la feina del Govern d'Andorra, no ha de ser posar-se al bell mig de l'activitat econòmica. El que ha de fer és vetllar perquè l'interès general sigui preservat i la protecció de les persones estigui assegurada.

Totes les reformes que proposem representen una resposta clara a unes preguntes cabdals. Resposta que depèn d'una voluntat política.

Com mantenir al nostre país un creixement econòmic sostenible reforçant l'atractiu del territori per a visitants de qualitat?

Com fer que Andorra segueixi sent un país dinàmic amb unes empreses innovadores?

Tenim molt clar que només es pot redistribuir la riquesa que s'ha produït, que la competitivitat i la lliure competència no són pas un invent diabòlic sinó una dada indefugible.

Però també estem convençuts, insisteixo, que l'eficàcia econòmica no exclou ni el progrés social indispensable ni el respecte a l'entorn natural sinó que aquestes nocions han de ser conciliades amb una política que Laurent FABIUS ha definit amb un mot molt entenedor: L'ecodesenvolupament.

Així doncs, el pilar essencial, el pal de paller, d'una economia que volem oberta i no tancada és, al nostre entendre, un acord d'associació amb la Unió Europea.

Es tracta d'una reforma-regulació que deixarà Andorra, l'economia andorrana i en conseqüència les empreses andorranes, molt més ben situades que avui per encarar el futur sobre unes bases clares.

La proposta socialdemòcrata pretén així donar a l'economia de mercat els mitjans que li permetin la millor eficàcia possible perquè pugui produir el màxim de riquesa.

Les seves empreses necessiten al nostre entendre un entorn estable, una norma de dret duradora, una administració eficaç i ràpida i un Estat previsible. La llei, la norma, protegeix contra el clientelisme polític, el favoritisme i les rendes de situació.

Cal una valorització dels innovadors i dels empresaris dinàmics, un sistema de propietat i de seguretat jurídica ben assentat, un suport clar a la creació de noves empreses donant-los els mitjans d'innovar, d'invertir, d'atreure nous talents.

Algunes mesures de reforma-regulació que suggereixo avui aquí:

1. *Afavorir els llocs de treball amb salaris elevats*

Contràriament al què ha estat la política d'aquests deu anys, els recursos col·lectius s'empraran millor formant professionalment als joves i remunerant-los que no pas afavorint els llocs de treball poc qualificats.

2. Afavorir la mobilitat

Facilitant el salt d'un treball a un altre, d'un treball a una formació professional, d'una instal·lació o domicili professional a un altre, facilitant el moviment de funcionaris, d'estudiants, de treballadors dins i fóra de les nostres fronteres, particularment en els països de la Unió Europea, òbviament en el marc de l'aplicació de l'acord d'associació.

3. Establir les condicions, el clima, que permetin a tothom crear la seva empresa personal

Clima que es donarà alleugerint els tràmits administratius, evitant la selva reglamentària i ajudant a obtenir un accés al mercat financer menys condicionat als avals aportats.

PER UN REFORMISME RADICAL

A manera de conclusió del que els acabo d'exposar els diré que al cor de la nostra proposta hi ha una voluntat: tornar a posar en marxa l'ascensor social que permeti la promoció de les classes mitjanes que se senten oblidades pel Govern.

I aquesta actuació només es podrà dur a terme en un context de creixement en el qual l'augment de la riquesa beneficiarà a tothom i de manera especial als que financen la redistribució: d'aquí la necessitat d'una política econòmica que permeti a Andorra trobar un camí de creixement durador.

No val a badar: les noves desigualtat són a la porta de casa. No n'hi ha prou amb denunciar –com va fer amb valentia CARITAS Andorrana– les bosses de

pobresa. S'ha d'ajudar als que queden al costat del camí però s'ha d'actuar per afavorir la promoció social.

I cal actuar perquè aquestes noves desigualtats portaran una cua d'injustícies, de múltiples frustracions, de patiments i de vides humanes malmeses. Si deixem evolucionar les desigualtats sense intervenir estarem covant l'amenaça més gran pel futur d'Andorra.

Donar més capital públic als que tenen menys capital natural és una acció de justícia social. Però, com ha dit Dominique STRAUSS-KAHN, també és una actuació de relançament econòmic: millorant els coneixements, la formació escolar i universitària, les capacitats d'innovació i la salut dels més modestos s'estarà augmentant les potencialitats de creixement de l'economia.

Aquestes són les nostres propostes, volem reformar amb sensibilitat social i amb una acció eficient en la gestió de l'Estat.

Igualtat d'oportunitats a la base i reforma seriosa de l'acció pública, aquesta és la via socialdemòcrata que proposem per al 2005.

Moltes gràcies per la seva atenció.

